

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

Центр «Нова Європа»
Київ

ВІД ВІЛЬНЮСА ДО ВАШИНГТОНА: ЯК УКРАЇНІ ОТРИМАТИ ЗАПРОШЕННЯ НА НАСТУПНОМУ САМІТІ НАТО

КОМЕНТАРІ
ЗАХІДНИХ ЕКСПЕРТІВ

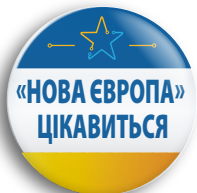
Рубрику підготовлено за підтримки Міжнародного фонду «Відродження». Матеріал відображає позицію експертів і не обов'язково збігається з позицією Міжнародного фонду «Відродження».

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

Центр «Нова Європа»
Київ

КОМЕНТАРІ ЗАХІДНИХ ЕКСПЕРТІВ

ВІД ВІЛЬНЮСА ДО ВАШИНГТОНА:

**ЯК УКРАЇНІ ОТРИМАТИ
ЗАПРОШЕННЯ
НА НАСТУПНОМУ САМІТІ НАТО**

Центр «Нова Європа», 2023

Як збільшити шанси України на отримання запрошення під час саміту НАТО у Вашингтоні наступного року? Із таким запитанням ми звернулися до відомих західних експертів у рамках нашої традиційної рубрики «Нова Європа цікавиться...». Україна ставила за мету отримати політичне запрошення до Альянсу під час Вільнюського саміту, який відбувся зовсім нещодавно. Наступний саміт НАТО запланований на липень 2024 року. Одна з причин, чому українцям не вдалося досягнути поставленої цілі, полягала, зокрема, у тому, що українська влада почала надто пізно відповідні консультації з партнерами по НАТО. Чимало спостерігачів (деякі свідомо) плутали запит офіційного Києва: начебто українці просили відразу членство, а не запрошення. Якщо Україна прагне отримати позитивну відповідь через рік, то важливо проводити необхідну роботу вже зараз. Поради західних експертів у цьому сенсі можуть виявитися особливо корисними для усіх, хто ухвалює рішення в Україні в сфері безпеки і зовнішньої політики.

ВАШИНГТОНСЬКИЙ САМІТ НАТО. ТОП-5 ВИСНОВКІВ ДЛЯ УКРАЇНИ

- 1 Ризики від неприєднання.** Рішення у Вашингтоні в значній мірі залежатиме від успіхів українського контрнаступу, від ситуації на фронті загалом, слабкості Росії. Утім, у рамках дискусії має йтися не лише про ризики від членства України, але й про ризики від неприєднання України в НАТО. Без членства України регіон і надалі буде вразливим, нестабільність і хаос будуть визначальними характеристиками.
- 2 Починати неформальну роботу вже зараз.** Неформальні переговори про «умови» чи «критерії» для запрошення мають розпочатися вже зараз (необхідно домовитися про прискорений шлях до вступу, як тільки ці умови будуть виконані). Україна має співпрацювати з країнами Центральної Європи, Скандинавії для створення свого роду «лобістської групи», котра просувала б ідеї членства держави в НАТО. Без сумніву, важливо розширювати коло друзів в обох партіях США – Демократичній і Республіканській.
- 3 Знайти правильні аргументи.** Важливо, аби майбутні союзники України зрозуміли, що членство України в НАТО не тягар (чи «пастка»), а перевага. Наприклад, США можуть сприйняти аргумент про те, що бойовий досвід українців відповідає стратегічному баченню НАТО. Згідно з оборонними планами країни Альянсу
- 4 Користь від Ради Україна-НАТО.** Цей спільний орган, започаткований під час Вільнюського саміту Альянсу, має стати більше, ніж політичним форумом. Він якраз може перетворитися на майданчик для обговорення, погодження необхідних критеріїв, які зрештою приведуть до запрошення, а потім і до членства України в НАТО.
- 5 Скористатися можливостями проміжного періоду.** США наразі наполягають на тому, аби Україна отримувала багатосторонню підтримку для зміцнення обороноздатності, не зациклюючись на питанні вступу до НАТО. Питання членства (чи навіть запрошення) до Альянсу, як вважають в Вашингтоні, зможе постати лише після завершення війни. Україна, проте, має посилювати свою взаємосумісність з НАТО у різних сферах уже зараз, аби швидко вступити до Альянсу, як тільки це дозволитимуть обставини. Усі безпекові моделі (запевнення, зобов'язання, «гарантії»), які пропонуються як замітники членства в НАТО, мають носити лише проміжний, тимчасовий характер.

ЕРІК ЧІРАМЕЛЛА,

старший аналітик, Carnegie Endowment for International Peace, США

Вільнюський саміт показав, що Україна та країни-члени НАТО діють відповідно до різних концептуальних рамок. Усі, включаючи Президента Зеленського¹, погоджуються з тим, що Україна не може вступити до НАТО до закінчення війни. Однак Україна все ж хоче отримати запрошення вже зараз, вважаючи, що це стане однозначним сигналом для Кремля. Більшість членів Альянсу, у тому числі Сполучені Штати, розглядають запрошення інакше: як договірне зобов'язання. Вони вважають, що надання запрошення, коли немає чіткого шляху для його дотримання – іншими словами, коли не видно кінця війни, – може вдарити по довірі до Альянсу. Прохання України про надання чіткого графіку вступу до Альянсу² суперечить такому баченню: союзники не хочуть давати обіцянку, яку вони не зможуть виконати.

Саме тому Сполучені Штати наполягають на створенні багатосторонніх рамкових угод для зміцнення обороноздатності України на проміжній основі³. Готуючись до Вашингтонського саміту, Україні слід зосередитися на тому, щоб зробити ці проміжні заходи максимально надійними та пов'язаними

з процесом вступу до НАТО. Перед Україною стоять дві основні мети: зробити українську армію сильнішою і здатною краще протистояти російській агресії, а також узгодити військову доктрину, тактику, оборонні закупівлі України з доктриною, тактикою й оборонними закупівлями Альянсу. Досягнення цих цілей поставить Україну в найкращу позицію для вступу до Альянсу після закінчення війни.

1 <https://www.yahoo.com/lifestyle/zelensky-invitation-nato-ideal-130325117.html>

2 <https://www.bbc.com/news/world-europe-66167616>

3 <https://www.state.gov/joint-declaration-of-support-for-ukraine>

МАЙКЛ КІММЕДЖ,

професор історії в Католицькому університеті Америки та старший науковий співробітник, Center for Strategic and International Studies (CSIS), США

КАМІЛЬ ГРАНД,

почесний член, European Council on Foreign Relations (ECFR), колишній помічник Генерального секретаря з оборонних інвестицій НАТО (2016-22), Франція

Україна висунула переконливі дипломатичні аргументи щодо приєднання до НАТО. Питання вступу України пролунало в порядку денному в 2023 році по-новому. Воно стало основним пунктом обговорення під час Вільнюського саміту НАТО 2023 року. Тепер не лише політичні діячі добре знаються на темі (нинішніх і майбутніх) відносин між Україною і НАТО, але ці нові знання пронизали загалом публічні дискусії щодо європейської безпеки в США і по всій Європі. Українська дипломатія зробила все, що могла зробити, – і зрештою було подолано певний концептуальний поріг у Вашингтоні та європейських столицях.

Тому завдання, що стоїть нині перед Україною, не є виключно дипломатичним. Воно не лежить в площині стратегічної комунікації. Це військове завдання. Співпрацюючи зі своїми партнерами, багато з яких є членами НАТО, Україна повинна досягти двох цілей, перед тим як зможе наблизитись до членства в Альянсі. По-перше, Україна має повернути собі якомога більше території, зробивши себе невразливою для російських атак. По-друге, Україна повинна розвинути в Москві, в Кремлі і серед пересічних російських громадян відчуття безперспективності їхніх зусиль. Коли Росія зрозуміє, що вона не отримає нічого внаслідок продовження війни і що її війна безглузда, з'являться умови не лише для припинення конфлікту, але й для того, щоб НАТО відчинило свої двері для України.

Результати Вільнюського саміту не виправдали очікувань багатьох українців (і багатьох прихильників чіткого курсу України на вступ до НАТО). Формулюванням Вільнюського саміту бракувало чіткості, вони не вказували точної дати або чіткого процесу вступу до НАТО, але, однак, вони відкривають шлях до членства, оскільки жоден із членів Альянсу не заперечував проти цього в принципі. Зараз критично важливо спиратися на цей результат для подальшого прогресу. По-перше, створення Ради Україна-НАТО дає можливість Україні поглибити свої відносини з НАТО. Рада Україна-НАТО має бути чимось більшим, ніж звичайним політичним форумом, а новий формат співпраці має бути затвердженом і використовуватися в численних комітетах, аби підготувати Україну до формальних аспектів членства. По-друге, відмова від Плану дій щодо членства робить процес більш політичним, ніж бюрократичним, тому вкрай важливо зберегти імпульс і досягти консенсусу щодо запрошення на Вашингтонському саміті. І останнє, але не менш важливе: вже зараз необхідно розпочати серйозну розмову про «умови» для отримання запрошення, щоб досягти узгодженого розуміння того, що означає «післявоєнний період», і домовитися про прискорений шлях до вступу, як тільки ці умови будуть виконані.

П'ЄР АРОШ,

викладач міжнародних відносин та міжнародної безпеки
Лондонського університету королеви Марії, Франція

Одна з головних причин нерішучості Вашингтона щодо членства України в НАТО полягає в занепокоєнні: вступивши до НАТО, Україна, по суті, стане тягарем для американської армії за відсутності надійної європейської «опори» в Альянсі. Американська верхівка відчуває дедалі більше занепокоєння через таку перспективу ще й з огляду на той факт, що і республіканці, і демократи прагнуть нарешті зробити «розворот» в бік Азії, аби США могли зосередити свої зусилля на стримуванні можливої китайської агресії проти Тайваню.

Хороша новина полягає в тому, що ця перешкода не є абсолютною, її можна подолати. У рамках НАТО прихильники України мають наголошувати на тому, що перша лінія оборони Альянсу буде переважно європейською – згідно з моделлю збройних сил НАТО 100-тисячний контингент має бути готовим до бою менш ніж за 10 днів. Крім того, у процесі вступу України до ЄС її оборонний комплекс буде інтегруватися в оборонну технологічну та промислову базу ЄС.

Ці заходи означатимуть, що вступ України до НАТО – це не «пастка» для американських військ, а вирішальний елемент європейської лінії оборони, і що сприймати Україну інакше, ніж інших європейських союзників, було би нерозумно.

УЛЬРІХ ШПЕК,

незалежний зовнішньополітичний експерт,
Німеччина

Найбільш перспективний шлях для політичного запрошення України до НАТО – військова перемога України. Співвідношення сил має виглядати сприятливим для України: сильна Україна і слабка Росія.

Але цього недостатньо. Необхідно подолати два страхи. Безумовно, найбільшим страхом у Вашингтоні та Берліні є російська ескалація, яка може призвести до війни з Заходом. Інший страх полягає в тому, що Україна, можливо, не діятиме відповідально у відносинах із Росією.

Проте дискусія має вестися не лише про ризики членства, а й про ризики неприєднання України. Без членства в НАТО Україна повинна наростити обсяги озброєння (можливо, навіть отримати ядерну зброю), чи увесь регіон зануриться в нестабільність і хаос.

Київ повинен співпрацювати з країнами Центральної Європи та Скандинавії, щоб створити лобістський блок для просування інтересів України. Також важливо взаємодіяти з представниками Демократичної та Республіканської партій у США.

Багато хто на Заході боїться настання моменту, коли Росія зрештою усвідомить, що не зможе підкорити Україну знову. Ось чому важливо зробити членство в НАТО поетапним процесом, коли перехід до питання членства на певному відрізку часу не буде сприйматися як серйозна проблема.

Врешті-решт Україна отримає членство в НАТО, коли переважатиме думка про те, що Росія не ризикне розпочати війну з США через Україну – і що ризики невступу України набагато вищі, ніж потенційні ризики вступу.

ПРО ЦЕНТР «НОВА ЄВРОПА»

Центр «Нова Європа» (ЦНЄ) заснований у 2017 році як незалежний аналітичний центр. Попри новий бренд, він базується на досвіді команди, яка разом працює з 2009 року (раніше в рамках Інституту світової політики). Аналітики Центру «Нова Європа» стали впізнаваними, адже запропонували якісний аналітичний продукт із питань зовнішньої політики України та безпеки в регіоні, поєднавши його з активними та ефективними зусиллями з адвокатування.

Бачення Центру «Нова Європа» максимально наближене до бачення майбутнього Української держави більшістю громадян: Україна повинна бути інтегрованою в Євросоюз і НАТО. Під інтеграцією ми вбачаємо не стільки формалізоване членство, скільки запозичення найкращих стандартів і практик для фактичної належності України до євроатлантичного ціннісного простору.

Докладніше про Центр «Нова Європа»: neweurope.org.ua

Центр «Нова Європа»
Київ

 <http://neweurope.org.ua/>

 info@neweurope.org.ua

 <https://www.facebook.com/NECUkraine/>

 https://twitter.com/NEC_Ukraine